

***„Szeret az Úr, azért nincs még végünk, mert nem fogyott el
irgalma: minden reggel megújul. Nagy a te hűséged!”***

JSir 3,22-23

***Jubileumi évkönyv
a Nagyberegi Református Líceum fennállásának
30. évfordulójára***

Nagybereg – Ungvár

2024

Szerkesztő: Szamborovszkyné Nagy Ibolya
Az anyagokat válogatta: Lőrincz-Fábián Éva

A kiadvány munkálataihoz hozzájárultak:

Makó András
Orbán László
Szabó György
Túri László

Korrektúra: Dencs Ildikó

Első kiadás, 2024

A kiadásért felel: Tóth László

Nyomdai előkészítés, tördelőszerkesztő: Szamborovszky József

Borítóterv: Orbán László

A borítón látható kép Tóth Levente László felvétele

Kiadta: a Nagyberegi Református Líceum

Nyomdai munkálatok: Kálvin Nyomda, 90202 Beregszász, Kossuth tér 4.

Szamborovszkyné Nagy Ibolya (szerk.): Jubileumi évkönyv a Nagyberegi Református Líceum fennállásának 30. évfordulójára. Nagybereg–Ungvár, „RIK-U” Kft., 2024. p. 252

ISBN 978-617-8390-42-6

© Szamborovszkyné Nagy Ibolya
© Lőrincz-Fábián Éva
© Nagyberegi Református Líceum

Tartalomjegyzék

30 éves a református oktatás Nagyberegen (Zán Fábián Sándor)	7
Előszó (Lőrincz-Fábián Éva)	8
Bevezető (Szamborovszkyné Nagy Ibolya)	11
A Nagyberegi Református Líceum külső története (Szamborovszkyné Nagy Ibolya)	14
Belső történet, avagy Katekézis a Nagyberegi Református Líceumban (Túri Ágnes)	27
A múlt mozaikjai	37
I. Az alapítók szemszögéből... ..	37
Így indult a Nagyberegi Református Líceum: történelmi visszatekintés (Pándy-Szekeres Anna)	37
Az első református gimnázium (líceum) megnyitása Kárpátalján (Gulácsy Lajos)	42
Interjú Bacskó Tivadar fizikatanárral, a líceum egyik alapítójával	43
Olasz Pál visszaemlékezése	45
Szabó Dániel visszaemlékezése a Líceum alapításáról	49
Pándy-Szekeres Dávid visszaemlékezése a gazdasági alapokról	50
II. Ahogyan a diákok látták az intézményt... ..	53
III. Ahogyan a tanárok látták az intézményt... ..	65
IV. Az intézmény eddigi igazgatói vallanak... ..	72
Élet a líceumban és az után	85
Gyülekezettörténeti diákpályázat 1. helyezés: A Beregrákosi Református Egyházközség rövid története (ifj. Páll László)	85
Kis színes... Szemlézés az NbRL diáklapjából	89
Válogatott képeink a líceum életéből	116
Akikre büszkék lehetünk: életutak, melyek ide (is) gyökereznek... ..	152
Rólunk írták... Szemlézés az intézményről a sajtóban megjelent publikációkból	167

Névsorok.....	192
Támogatók	192
Befogadó családok	193
Igazgatók és helyettesek	193
Tanárok	194
Nevelőtanárok.....	199
Kisegítő személyzet	201
Végzősök	204
A 2023/24-es tanév tantestülete	218
Végzőseink tablói	221

30 évvel ezelőtt indult el az egyházi oktatás Nagyberegen. Igazi csoda volt. Csoda pedig ott történik, ahol hit van.

Gulácsy Lajos püspök úr hitt abban, hogy ott, és akkor nyitott ajtót a Mindenható Isten az egyház számára, hogy a több évtizedes tiltás korszaka után Jézus parancsa érvényesüljön a széteső Szovjetunió és a formálódó Ukrajna területén: Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket... jézusi parancsra a bátrak és hívők egyházi iskolába íratják be gyermekeiket. Majdnem minden bizonytalan volt: miből fog majd üzemelni, lesz-e minden diáknak befogadó családja (akkor még nem volt kollégium, és a tanulók családoknál voltak elszállásolva), de egy biztos volt: Istennek van hatalma arra, hogy az, ami az ember számára lehetetlen, elképzelhetetlen, azt Ő megvalósítsa. Még egyházi berkeken belül is, az iskola megnyitó ünnepségén ezt súgták főtiszteletű Gulácsy Lajos püspök úr fülébe: „Úgy látjuk, koraszülött ez az iskola!” Erre Lajos bácsi bölcsen így válaszolt: „Ez azt jelenti, hogy jobban kell rá vigyázni!”

Az iskola fontosságát semmi sem bizonyítja jobban, mint az a felnőtt nemzedék, amelynek tagjai ott kaptak oktatást és nevelést. Ők azok, akik ma is oktatnak és nevelnek, tanítanak iskolákban, templomokban, életvitelükkel tesznek bizonyosságot hitükről szerte a Kárpát-medencében.

Hálások vagyunk az elmúlt 30 esztendőért, az átélt örömeikért, a megtapasztalt próbákért, amelyek erősebbé, értékesebbé tették a Nagyberégi Református Gimnáziumot, Líceumot. Azt is megtapasztaltuk, hogy nagyon fontosak az ott dolgozó emberek, de ez az iskola nem emberek ügye, hanem a Mindenható Isten ajándéka.

Az iskolákra mindig úgy tekintünk, mint Isten veteményeskertjére. A diákokra úgy tekintünk, mint Isten gyermekeire, akik felnőtt korban azok a hitvallók lesznek, akik hirdetik Krisztus megtapasztalt szeretetét, hálások Isten áldásaiért, az előttük járók szorgalmáért és hűségéért, és akik jobbak, Isten dicsőségét tisztábban és szebben hirdető nemzedékké válnak. Emberi számítások szerint a háború okozta elvándorlás miatt gondolhatjuk azt, hogy a nagyberégi vagy akár más iskola tanári kara nem tudja majd annyi diák, tanulásra vágyó gyermek nevelését, tanítását teljesíteni. Ezek mind csak emberi számítások. Az iskola jövője attól függ, hogy mennyire tölti be Istentől kapott küldetését: mindaddig, amíg Isten ígéje határozza meg az oktatást, nevelést és az ott dolgozó munkatársak hozzáállását, és ameddig az Isten ígéje ébren tartja a lelkiismeretet, ameddig állhatatossá és hűségessé teszi az emberi szívet, addig az iskola működni fog, s olyan lesz, mint a víz mellé ültetett fa és a kifogyhatatlan vízforrás.

Adja az Isten, hogy a mi nemzedékünk és a minket követő generáció kapja és megtartsa a Szentlélek ajándékait, melyek a HIT, SZERETET és BÉKESSÉG.

Zán Fábíán Sándor

a Kárpátaljai Református Egyházkerület püspöke

az egyház által működtetett iskola fogalma az egyébként is fiatal, éppen születő államban. Nem volt és nem is lehetett szó arról, hogy egy, már létező iskolát vesz át az egyház saját tulajdonába. A líceum a semmiből jött létre! Az oktatás iránti református elkötelezettség, a hit, az imádság és a határokon átívelő testvéri összefogás volt az, amely az iskola megszületését segítette. Történt mindez olyan viharos időkben, amikor valóban prófétai látás szükségeltetett ahhoz, hogy ne csak a lehetőséget lássák, hanem a fennmaradás biztosítékát, a kivirágzás, megerősödés, gyümölcstermés idejét. Ezt a biztosítékot egyedül a Szentlélek által gerjesztett hit és az Istenbe vetett reménység adta.

„A reménység pedig nem szégyenít meg...”! Immár több mint 30 éve bizonyítja a Nagyberegi Református Líceum az ige igazságát. Az iskola naponkénti létezése bizonyítja, hogy hittel, imádsággal, elkötelezett, kitartó munkával lehet iskolát építeni, fenntartani, működtetni. Hogy szükséges, azt pedig igazolja a harminc év és azok az életek, amelyek itt formálódtak, gazdagodtak. Innen indulva épültek be az élet különböző szegmenseibe világi pályákon, de református egyháztagként, presbiterekként vagy egyenesen lelkészekként váltak nemcsak nyilakká, de oszlopokká Kárpátalján, az anyaországban vagy a világ más tájain.

A mostani időkben ez a hit, elkötelezettség, az elődöktől örökölt prófétai látás és Isten megtartó ereje viszi előre a mindennapi küzdelmek közepette az iskola diákjait, oktatóit, fenntartóit. Ennek a kötetnek a visszatekintései hivatottak ezt a látást erősíteni, tisztává és világossá tenni. Mindazok, akik forgatják, megláthatják, felismerhetik Isten kegyelmének ajándékát, amely lehetetlen körülmények között is megtart, életet és jövőt ad! Soli Deo gloria!

Lőrincz-Fábián Éva

BEVEZETŐ

Bizony, nem könnyű egy olyan kiadvány szerkesztői bevezetőjét megírni, amely rendhagyó a maga nemében, hiszen egy alig több mint negyedszázados, előzményekkel nem rendelkező oktatási intézmény – a Nagyberegi Református Líceum (NbRL) – első évkönyvét tartja kezében a kedves Olvasó. A szerkesztő – aki maga is oktatója és nevelője volt egykor a líceumnak –, a tartalmi anyagot válogató, valamint az intézményt képviselő személyek arra törekedtek, hogy egy olyan – a lehető legszélesebb körű szöveges és képi anyagot összegyűjtő – kiadványt tárjanak az érdeklődők elé, mely reprezentatívan tükrözi ennek a maga nemében párját ritkító oktatási-nevelési intézménynek immár 30+1 évét. Mint minden iskola, a Nagyberegi Református Líceum is – elsősorban – általános oktatást végez, amely mellett azonban sokkal többet is próbál adni neveltjeinek, mint a sivár és száraz akadémiai tudás. Azt, hogy miben más ez az intézményi oktatás, honlapjukon ekképpen fogalmazták meg a működtetők: „A lehetőség mindenki számára adott ahhoz, hogy felfedezze, fejlessze, gyarapítsa és használja azt a tehetségét, amelyet Istentől kapott. Valljuk, hogy nincsen tehetségtelen diák, nincs talentum nélküli ember, és minél hamarabb felfedezi, megismeri és használatba veszi ezt a tehetséget, annál hamarabb fogja magát hasznosnak, életét pedig értelmesnek és értékesnek látni. A líceumban arra törekszünk, hogy a diákok felfedezzék és használják a tehetségüket, lássák meg azt, hogy értékes és fontos emberek, akiknek Isten célt adott az életben. Aki ezt megtalálja és meglátja, az minden értelemben boldogulni fog. Keresztyén iskolaként hitükben is erősítjük a diákjainkat.”

Szerkezetében a kiadvány – mint a maga nemében első ilyen az intézmény történetében – az időrendiség szerint az NbRL történetével kezdődik. Ez a történet azonban két szemszögből mutatja be a 31 évet: egy külső szemlélő számára is látható részben (külső), és egy elsősorban belülről láthatóvá váló, folyamatosan formálódó (belső) történeti részben. Ez azzal indokolható, hogy mint a legtöbb társadalmi, ember által létrehozott struktúra, szerkezetiileg többszörös képződmény: van, amit bárki láthat, s van, amit csak *belülről* lehet érzékelni, látni, megélni, alakítani. A külső történet az iskola létrehozásának folyamatát, infrastrukturális kiépülését és szerkezeti változásait követi nyomon, az ún. belső történet pedig annak az oktatási irányvonalnak egy szeletét próbálja az olvasó elé tárni, amelyet elsősorban a diákok, tanárok és nevelők élnek meg.

A következő nagyobb blokk egy történeti visszatekintést foglal magában azon résztvevők szemüvegén keresztül nézve a múlt eseményeit, akik: intézményalapítók (vagy ott voltak a kezdetektől), az intézmény végzősei, egykori és jelenlegi tanárai, illetve az NbRL minden igazgatói tisztséget betöltött/-tő személyei voltak. Ezek a visszapillantások – egyes esetekben – már publikált írások, míg a többség jelenleg és nemrég készült mélyinterjúk részleteit tartalmazza. Az alapítók visszaemlékezései sok eseményt, helyzetet és állapotot tárnak fel a kezdeti időkből a külső szemlélők számára is. Némelyek az alapítási folyamat szervezési szakaszáról, a segítő személyekről és intézményekről, míg mások az első években megéltekről, a gazdasági háttér alakulásáról beszélnek.

Az intézmény egykori diákjainál arra voltunk kíváncsiak, hogy [miért választották ezt az intézményt](#), szerintük [mitől volt más, mi mást adott/adhatott a Nagyberegi Református Líceum](#), mint más középiskola.

A tanároknál arra kerestük a választ, hogyan kerültek az intézménybe, milyen benyomásaik, tapasztalataik voltak a kezdeti időszakban, milyen nehézségekkel kellett szembenézniük, arra milyen megoldások születtek, valamint hozott-e, s ha igen, milyen változást a személyes életükben ez a munkahely. Az intézményi igazgatóknál arra helyeztük a hangsúlyt, milyen indíttatásból vállalták el e rendhagyó iskola irányítását, milyen benyomások érték őket az új munkahelyen, hogyan alakult a kapcsolatuk a tanárokkal, munkásokkal, voltak-e, s ha igen, milyen áldásokat éltek meg munkájuk során, illetve hogyan sikerült legyőzniük a felmerült nehézségeket.

Ezt követően *öt tételben* kap betekintést a kedves Olvasó a líceum életébe. Először egy gyűlekezettörténeti diákpályázat nyertes munkáját olvashatják ifj. Páll László tollából, melyet a líceumban az első tanévtől megjelenő diáklapból történt válogatás követ. Ez utóbbi – a *Kis színes* címet kapott alpont – igazi kuriózumnak számít, amely az egykori diákok szemszögéből láttatja az ott tanulók életét, néha gondolataikat, problémáikat és mindennapjaikat. Az előző alpont szerves folytatásaként válogatás található a líceum életéből megörökített és fennmaradt képekből. Rendhagyó eleme ennek a blokknak az *Akikre büszkék lehetünk* című alpont, ahol négy – az NbRL egykori végzőse – kárpátaljai és Kárpátalján maradt fiatal vall arról, miért maradtak szülőföldjükön, holott a nagyvilág tárt karokkal várja mindenhol a jól képzett, dolgozni tudó és akaró, tehetséges fiatalokat. Ez a rész a *Kárpátalja* nevű hetilap egyik sorozatában megjelent írásokat teszi közzé (a hetilap főszerkesztőjének engedélyével), ahol arról vallanak vidékünk fiataljai – egykori líceumos

végzőseink –, hogyan találták meg helyüket *idehaza, a kisebb hazában*. Büszkéek vagyunk rájuk, mint végzőseinkre, akik a Nagyberegi Református Líceumban (is) érlelődtek azzá, akik lettek, ezért mutatjuk be őket.

Végül a fejezet utolsó *tételeként* szemlézést olvashatnak az intézményről a magyar nyelvű sajtóban megjelent publikációkból.

Az utolsó blokkban pedig – ahogyan egy klasszikus iskolai évkönyvhöz illik – névsorok találhatók: az iskola alapításától kezdve napjainkig támogatóként megjelenő magánszemélyekről, intézményekről, hivatalokról, az első tanévben diákokat és nevelőket befogadó családokról, egykori és jelenlegi igazgatókról, szak- és nevelőtanárokról, kisegítő személyzetről, és – nem utolsósorban – a líceumban eddig érettségit szerzett végzőseinkről. A *névsorok* blokkot az aktuálisan lezárt – 2023/24-es – tanév tantestületének névsora zárja. Legvégén a kiadvány az időrendben közzétett végzősök tablóiával zárul.

Szamborovszkyné Nagy Ibolya

УДК 373.54(477.87):050.8 "1993/2023"

Ю-14

Науково-популярне видання

Ювілейний щорічник до 30-річчя Великобережського реформатського ліцею.

Редакторка: Ібоя Самборовскі-Нодь, матеріали відібрала: Єва Леврінц-Фабіан.

Великі Береги – Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2024. – 252 с.: іл. (угорською мовою)

До роботи над виданням долучилися:

Андрій Мако

Ласло Орбан

Юрій Сабо

Ласло Турі

Коректорка: Ілдіко Денч

Перше видання, 2024

Відповідальний за випуск: Ласло Товт

Верстка, підготовка до друку: Йозеф Самборовскі

Дизайн обкладинки: Ласло Орбан

Фотографію на обкладинці зробив Левенте Ласло Товт

ISBN 978-617-8390-42-6